

УДК 336.713

<https://doi.org/10.32342/3041-2153-2025-1-38-8>

В.А. ЧЕРНЯВКА,

*студент магістратури освітньої програми
«Фінансові інститути та ризик-менеджмент»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)*
<https://orcid.org/0009-0005-5014-2677>

Н.І. ВЕРСАЛЬ,

*доктор економічних наук, професор кафедри
страхування, банківської справи та ризик-менеджменту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ (Україна)*
<https://orcid.org/0000-0002-8801-6351>

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ КРАЇН ЄС¹

Сучасна діяльність банківських установ зазнає суттєвих трансформацій під впливом зростаючої ролі сталого розвитку та відповідальності бізнесу перед суспільством, що обумовлює важливість впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Цей виклик є у фокусі уваги банківських систем країн Європейського Союзу, враховуючи плани урядових інстанцій ЄС щодо досягнення кліматичної нейтральності та побудови суспільства сталого розвитку.

У статті розкрито сутність КСВ, її нормативно-правові засади та надано характеристику основних чинників, що впливають на її розбудову у банківському секторі країн Європейського Союзу. Метою статті є оцінка впливу внутрішніх фінансових і нефінансових, зовнішніх регуляторних і макроекономічних чинників на розвиток КСВ у банках країн ЄС.

У статті проаналізовано розвиток законодавства ЄС із впровадження КСВ в банківському бізнесі та визначено, що основу нормативно-правових актів стосовно даної проблеми становлять міжнародні стандарти (ISO:26000) та нормативно-правові акти,

¹ Ця публікація підготовлена в рамках реалізації проєкту Програми Європейського Союзу Erasmus+, модуля Жан Моне «ЄС для розвитку цифрової, екологічної та фінансової обізнаності громадян» (Jean Monnet Module 101174694 – EU4DEFA – ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

ухвалені вищими законодавчими органами ЄС (Директива про нефінансову звітність 2014/95/EU, План дій стосовно прав людини та демократії 2020-2027, Таксономічний регламент ЄС 2020/852), які є також універсальними і для нефінансових корпорацій.

У дослідженні було використано двоступеневу модель Хекмана для виявлення факторів впливу на розвиток КСВ у європейських банках та на їх прибутковість. У процесі формування статистичної вибірки було використано вибірку на основі 69 із 111 банків із 15 країн ЄС на базі даних 2023 р., котрі є під безпосереднім наглядом ЄЦБ та яким було присвоєно ESG-рейтинги від провідних рейтингових агенцій. За результатами статистичного аналізу виявлено, що на розвиток КСВ впливають як внутрішні фінансові та нефінансові, так і зовнішні регуляторні та макроекономічні чинники, а також обґрунтовано, що впровадження системи КСВ у банках можливе за умов збереження необхідного рівня прибутковості.

Результати роботи мають практичне значення для підвищення ефективності управління банківськими установами, адаптації їхньої діяльності до сучасних викликів та зміцнення відносин із зацікавленими сторонами не лише в контексті банківського сектору країн ЄС, а й розвитку українського банківського бізнесу в умовах економічної та політичної інтеграції.

Ключові слова: *Європейський Союз, банківський сектор, корпоративна соціальна відповідальність, ESG-принципи*

JEL classification: *G21, M14*

The activities of banking institutions are undergoing significant transformations under the influence of the growing role of sustainable development and corporate responsibility to society, highlighting the importance of implementing the concept of corporate social responsibility (CSR). This challenge is a key focus for the banking systems of European Union countries, considering the plans of EU government bodies to achieve climate neutrality and build a sustainable society.

The article explores the essence of CSR, its regulatory and legal framework, and provides an overview of the key factors influencing its development in the banking sector of European Union countries. The article aims to assess the impact of internal financial and non-financial, external regulatory and macroeconomic factors on the development of CSR in banks of the EU countries.

The article provides insights into the development of EU legislation on implementing CSR in the banking business. It determines that the basis of regulatory and legal acts on this issue are international standards (ISO:26000) and regulatory and legal acts adopted by the highest legislative bodies of the EU (Directive on Non-Financial Reporting 2014/95/EU, Action Plan on Human Rights and Democracy 2020-2027, Taxonomic Regulation EU 2020/852), which are also universal for non-financial corporations. The study used the Heckman two-stage model to identify factors influencing the development of CSR in European banks and their profitability. In the process of forming the statistical sample, a sample was formed based on 69 out of 111 banks from 15 EU countries based on 2023 data, which are under the direct supervision of the ECB and which were assigned ESG ratings by leading rating agencies. The results of the statistical analysis revealed that the development of CSR is influenced by both internal financial and non-financial, as well as external regulatory and macroeconomic factors, and it was also substantiated that the implementation of the CSR system in banks is possible provided that the required level of profitability is maintained.

The work's results have practical significance for increasing the efficiency of banking institutions' management, adapting their activities to modern challenges, and strengthening relations with stakeholders not only in the banking sector of EU countries but also for the development of Ukrainian banking business in the context of economic and political integration.

Keywords: *European Union, banking sector, corporate social responsibility, ESG principles*

JEL classification: *G21, M14*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Діяльність банків в ЄС вже тривалий час відбувається під впливом принципів ESG (Environmental, Social and Governance). Невід'ємною складовою сталого розвитку банківського бізнесу є розбудова корпоративної соціальної відповідальності – зобов'язання компаній сприяти сталому розвитку шляхом взаємодії із працівниками, їхніми родинами, місцевими спільнотами та громадами, а також суспільством в цілому для покращення життя зазначених груп та індивідів у спосіб, вигідний як для банку, так і для суспільства в цілому [1]. Таким чином, у процесі розбудови системи КСВ банк має змогу активніше взаємодіяти із цільовими групами – суб'єктами, на які націлене впровадження КСВ, до яких належать окремі громадяни, співробітники, громади, окремі об'єднання та/або суспільство в цілому.

Банки в ЄС продовжують відігравати ключову роль у фінансовій системі, хоча частка небанківських фінансових установ у загальних активах зросла до 53% у 2023 р. [2]. Банки можуть активно впроваджувати корпоративну соціальну відповідальність, спрямовану на підтримку та задоволення потреб конкретних цільових груп. Це набуває особливої актуальності в контексті планів урядових інстанцій ЄС щодо досягнення кліматичної нейтральності та побудови суспільства сталого розвитку. Саме тому актуальним є визначення чинників, що впливають на розвиток КСВ, а також оцінка їхнього впливу на прибутковість банків. Це дозволяє знайти баланс між основною метою КСВ – сприяння сталому розвитку – та забезпеченням стабільного рівня прибутковості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення досліджуваної проблеми, та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблема розвитку корпоративної соціальної відповідальності в банках активно досліджується у науковій літературі. Відповідно до класичних підходів визначення ролі КСВ у сталому бізнесі, зокрема, праці «The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders» авторства А. Керолла, КСВ поєднує економічну, правову, етичну та філантропічну відповідальність бізнесу [3]. У банківському секторі класична концепція також набула поширення завдяки безпосередньому впливу банків як фінансових посередників на соціально-економічний розвиток суспільства, підґрунтям чому є ключові положення у праці Р. Фрідмана та Дж. Мак-Ві «A Stakeholder Approach to Strategic Management» [4].

Світова практика показує, що ключовими напрямками впровадження КСВ у банках є фінансова інклюзія, етичне кредитування, цифрова трансформація для екологічного розвитку, а також інвестиції у соціальні проекти. Зокрема, Дж. Міраллес-Кірос, М. Міраллес-Кірос та Дж. Ернандес наголошують, що банки використовують КСВ не лише для соціального внеску, а й для покращення репутації як серед клієнтів банку, так і стейкхолдерів та потенційних інвесторів [5].

Стосовно ідентифікації цільових груп впровадження КСВ також немає одностайної думки серед науковців, адже їх встановлення у банку залежить в першу чергу від стратегічних цілей впровадження принципів КСВ –

розвиток відносин із клієнтами/стейкхолдерами, побудова позитивного іміджу чи розбудова сталого бізнесу. Проте відповідно до універсального підходу науковців К. Галлего-Соса, Я. Фернандес-Торрес, М. Невадо-Гіль та М. Гутієррез-Фернандез, основними зацікавленими сторонами КСВ у банках є клієнти, співробітники, інвестори, державні органи та суспільство в цілому. Автори зазначають, що стратегічний підхід до КСВ, орієнтований на створення спільної цінності для бізнесу і суспільства, є більш ефективним, ніж суто філантропічні ініціативи [6].

Проте є також низка дослідників, які ставлять під сумнів доцільність та ефективність заходів із впровадження та розвитку КСВ у банківському бізнесі. Зокрема, А. Перез та І. дел Боск вважають, що банки нерідко використовують КСВ радше як декларативний маркетинговий інструмент, не здійснюючи реальних позитивних змін [7].

Розвиток концепції КСВ у банківському секторі Європи супроводжується неоднорідністю та певними суперечностями щодо її складових та чинників впливу. Зокрема, Дж. ді Мартіно, Ф. Міглетта та В. Поті стверджують, що КСВ у європейських банках охоплює не лише зобов'язання щодо стратегічних цілей, а й такі аспекти, як прозорість фінансових операцій, відповідальність перед клієнтами, соціальні ініціативи, підтримка співробітників та екологічні заходи [8]. Водночас Ф. Гангі, М. Мустіллі та Н. Варроне наголошують, що ефективність КСВ у банківському секторі Європи залежить не лише від внутрішніх чинників у банку, а й від його корпоративної культури та рівня економічного розвитку країни. Дослідники також зазначають, що банки у розвинених економіках більш активно впроваджують політики КСВ порівняно з країнами, що розвиваються [9].

Аналіз літератури свідчить, що КСВ у банківському секторі є важливим інструментом зміцнення довіри клієнтів, сприяння сталому розвитку та покращення репутації банків. Водночас розвиток КСВ у банках країн ЄС відбувається нерівномірно, що зумовлює потребу в детальнішому дослідженні чинників, які впливають на впровадження цієї концепції у банківській сфері. Саме це й становить основний фокус даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка впливу внутрішніх фінансових і нефінансових, зовнішніх регуляторних і макроекономічних чинників на розвиток КСВ у банках країн ЄС.

Методологія дослідження. Для оцінки чинників, що впливають на розбудову КСВ у банківському бізнесі ЄС, може бути використане моделювання, що базується на достатній кількості змінних. Досить поширеною моделлю оцінювання та рейтингування, яка є доречною в тому числі і для оцінювання розвитку КСВ у банках, є двоступенева модель Хекмана (Heckman two-step model). Адаптацію моделі Хекмана до діяльності банківського бізнесу було здійснено у праці В. Менг-Вена та Ш. Чанг-Ха «Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance» (1 – 2) (табл.1) [10, 11, с. 9].

$$\begin{aligned} Pr(CSR_{index} = s) = & \alpha_0 + \alpha_1 \log TA + \alpha_2 Leverage + \alpha_3 LoanDep + \alpha_4 CostInc + \\ & + \alpha_5 Coverage + \alpha_6 Res_5 + \alpha_7 Res_I + \alpha_8 Res_E + \alpha_9 Corrupt + \alpha_{10} Credit_{GDP} + \\ & \alpha_{11} HHI + \alpha_{12} GDPgrowth + \alpha_{13} GDPper + \mu \end{aligned} \quad (1)$$

$$y = \beta_0 + \beta_1 \log TA + \beta_2 \text{Leverage} + \beta_3 \text{LoanDep} + \beta_4 \text{CostInc} + \beta_5 \text{Coverage} + \beta_6 \text{Res}_S + \beta_7 \text{Res}_I + \beta_8 \text{Res}_E + \beta_9 \text{Corrupt} + \beta_{10} \text{Credit}_{GDP} + \beta_{11} \text{HHI} + \beta_{12} \text{GDPgrowth} + \beta_{13} \text{GDPper} + \varepsilon \quad (2)$$

Таблиця 1

Умовні позначення двоступеневої моделі Хекмана

Позначення	Показник	Групи чинників	Значення
CSR _{index}	Індекс корпоративної соціальної відповідальності	-	Індекс, що базується на виконанні зобов'язань банком цілей із КСВ та/або принципів ESG на основі рейтингів міжнародних агенцій (Standard&Poor's, Sustainalytics / Morningstar)
y	Оцінка ефективності діяльності банку.	-	Можуть бути використані такі показники прибутковості банків, як ROA, ROE тощо.
logTA	Обсяг активів банку.	Внутрішні фінансові	Логарифмічне вираження обсягу банківських активів.
Leverage	Показник левериджу.	Внутрішні фінансові	Відношення власного капіталу до активів.
LoanDep	Співвідношення кредитного портфелю та депозитів.	Внутрішні фінансові	Відношення кредитного портфелю до депозитів.
CostInc	Показник покриття накладних витрат.	Внутрішні фінансові	Відношення накладних витрат до загального процентного доходу.
Coverage	Рівень резервів на покриття збитків за кредитними операціями.	Внутрішні фінансові	Відношення резервів на покриття очікуваних збитків за кредитними операціями до непрацюючих кредитів (NPL).
Res _S	Ступінь обмеження банківських операцій з цінними паперами.	Зовнішні регуляторні	Встановлюється на основі рейтингів міжнародних агенцій від 1 (найменший ступінь обмеження) до 4 (найбільший ступінь обмеження).
Res _I	Ступінь обмеження банківських операцій зі страхування.	Зовнішні регуляторні	Встановлюється на основі рейтингів міжнародних агенцій від 1 (найменший ступінь обмеження) до 4 (найбільший ступінь обмеження).
Res _E	Ступінь обмеження банківських операцій з нерухомістю.	Зовнішні регуляторні	Встановлюється на основі рейтингів міжнародних агенцій від 1 (найменший ступінь обмеження) до 4 (найбільший ступінь обмеження).
Corrupt	Ступінь антикорупційного контролю банку.	Внутрішні нефінансові	Встановлюється на основі рейтингів міжнародних агенцій від -3 (найвищий рівень корупції) до +3 (найнижчий рівень корупції).
Credit _{GDP}	Рівень проникнення кредитів в економіці.	Макроекономічні	Відношення кредитного портфелю банківського сектору до ВВП.
HHI	Індекс Херфіндала-Хіршмана.	Макроекономічні	Індекс, який вказує на стан монополізації сектору.
GDPgrowth	Приріст реального ВВП.	Макроекономічні	Відсоткове значення річного приросту реального ВВП.
GDPper	Реальний ВВП на особу.	Макроекономічні	Абсолютне значення реального ВВП на особу.

Джерело: складено авторами на основі [11, с. 11].

На першому етапі (мультиномінальна логіт-модель) автори В. Менг-Вен та Ш. Чанг-Ха класифікують банки на чотири типи залежно від рівня їх залученості в КСВ на основі індексів, представлених рейтинговими агенціями. Використовуючи мультиномінальну логіт-модель, вони оцінюють ймовірність належності банку до кожного з цих типів. На другому етапі (регресійна модель) автори оцінюють вплив КСВ на фінансові показники банків – передусім показники рентабельності (ROA, ROE, Net income margin тощо). Це дозволяє скоригувати можливу упередженість вибірки та отримати більш точні оцінки [11, с. 9].

У межах статті КСВ розглядається як еквівалент ESG, спираючись на кілька ключових аргументів:

1. Європейський Союз регулює як КСВ, так і ESG через єдину нормативно-правову базу. Наприклад, Директива про нефінансову звітність (NFRD) та Директива про корпоративну звітність щодо сталого розвитку (CSRD) встановлюють вимоги до звітності компаній щодо екологічних, соціальних і управлінських аспектів їхньої діяльності. Крім того, в документах Єврокомісії зазначається, що: «While the term ESG is often used in the context of investing, stakeholders include also customers, suppliers, and employees, all of whom are increasingly interested in how sustainable an organisation's operations are» [12].

2. Огляд літератури засвідчив, що термін КСВ традиційно охоплював добровільні ініціативи компаній у сфері сталого розвитку, соціального впливу та корпоративного управління, що в кінцевому підсумку призвело до трансформації концепції КСВ (у широкому її розумінні) в ESG, що охоплює ті самі аспекти, але вже з більш чіткими критеріями оцінки та вимірювання.

Для оцінки факторів розвитку КСВ у банківському секторі країн ЄС було сформовано вибірку на основі 69 із 111 банків із 15 країн ЄС за даними 2023 року, котрі входять до безпосереднього нагляду ЄЦБ та котрим було присвоєно рейтинги ESG від рейтингових агенцій Standard&Poor's (аналітична система S&P Capital IQ) та Morningstar (аналітична система Sustainalytics) [13-16].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Застосування принципів ESG (Environmental, Social, Governance) у фінансовому секторі вперше було обґрунтовано у дорожній карті ООН та Світового банку «Who cares wins: Connecting Financial Markets to a Changing World». Принципи та рекомендації, викладені у дорожній карті, передбачали досягнення головної цілі – збалансування розбудови ефективних фінансових ринків та інтересів сталого суспільства. Відповідно до даного документу зважуються першочергові цілі учасників ринку фінансових послуг та всього суспільства в цілому [17, с. 5–6].

У дорожній карті наголошувалося також на важливості досягнення кінцевої мети інтеграції ESG-принципів у активній взаємодії із регуляторами [17]. У даному контексті важливим орієнтиром для банків є міжнародний стандарт ISO:26000, який містить рекомендації щодо інтеграції корпоративної соціальної відповідальності. Він не лише допомагає структурувати підходи до КСВ, але й визначає ключові принципи етичного ведення бізнесу, які сприяють сталому розвитку фінансового сектору [18]. Фактично, ISO:26000

об'єднує всі ключові принципи, закріплені в Глобальному договорі ООН, що робить його важливим елементом міжнародної системи корпоративної соціальної відповідальності.

На рівні ЄС КСВ регулюється відповідно до нормативно-правових актів, ухвалених Єврокомісією та Європейським центральним банком. Зокрема, у Директиві про нефінансову звітність 2014/95/EU КСВ визначено як «підзвітну, прозору та відповідальну ділову поведінку та сталий розвиток, яка сприяє інтересам суспільства та шляху до сталого та інклюзивного відновлення», стверджуючи, що «розкриття нефінансової інформації допомагає оцінюванню, моніторингу та управлінню діяльністю підприємств та їхній вплив на суспільство» (перекладено авторами) [19, п. 3]. Директива містить вимоги щодо публікації нефінансових звітів великими корпораціями, які містять інформацію щодо питань навколишнього середовища, соціальних питань і питань, пов'язаних із працівниками, дотримання прав людини, боротьби з корупцією та питань хабарництва. Окрім того, Директивою встановлюються певні мінімальні законодавчі вимоги щодо обсягу інформації, яка повинна бути доступною для громадськості та органів влади підприємствами в усьому ЄС, які вважаються ключовими та необхідними [19].

У системі регулювання КСВ в ЄС також важливим документом є План дій стосовно прав людини та демократії 2020-2027 (EU Action plan on human rights and democracy 2020-2027), де зазначено пріоритет у рамках КСВ: «взаємодія з бізнес-сектором щодо дотримання та сприяння правам людини, антикорупційним заходам і найкращим практикам щодо відповідального ведення бізнесу, корпоративної соціальної відповідальності, належної обачності, підзвітності та доступу до засобів правового захисту на основі участі (наприклад, ланцюги поставок, нульова толерантність до дитячої праці)» (перекладено авторами) [20, п. 3.5.b].

Ключовим нормативно-правовим актом у регулюванні КСВ та впровадженні ESG-принципів є Таксономічний регламент ЄС 2020/852, який посилається на статтю 3(3) Договору про Європейський Союз, та «має на меті створення внутрішнього ринку, який працює для сталого розвитку Європи, заснованого, серед іншого, про збалансоване економічне зростання та високий рівень захисту та покращення якості навколишнього середовища» (перекладено авторами) [21, п. 1], а також посилається на Порядок денний на період до 2030 року ООН (UN Agenda 2030), який має в основі КСВ, що охоплюють три виміри сталого розвитку: економічний, соціальний та екологічний [21-22]. Вказані технічні стандарти покликані відповідати принципам, закріпленим у Європейській основі соціальних прав, Керівних принципах ОЕСР для багатонаціональних підприємств, Керівних принципах ООН щодо бізнесу та прав людини, включаючи Декларацію МОП про основні принципи та права у сфері праці, вісім основоположних конвенцій МОП і Міжнародний білль про права людини. У підсумку, регламент має на меті підвищити довіру стейкхолдерів та обізнаність щодо впливу в тому числі фінансових послуг на політику розвитку КСВ [21].

Для більш глибокого аналізу істотності впливу факторів на розвиток КСВ у банківському секторі ЄС було здійснено статистичний аналіз за стандартизованими даними вибірки (табл. 2). На першому етапі замість

рейтингування банків за категоріями впровадження ESG було проведено усереднення стандартизованих оцінок рейтингів, аби запобігти наявності статистичних викидів та усунути неточності при формуванні впливу факторів на залежну змінну.

Таблиця 2

Склад вибірки за обсягом активів банків

Обсяг активів, млрд євро	Кількість банків
0-50	12
50-100	24
100-200	11
200-400	8
400-600	1
600+	13

Джерело: складено авторами на основі [13-16].

У процесі статистичного аналізу виявлено, що всі фактори окремо мають доволі слабкий зв'язок із залежною змінною, проте він є істотним та статистично значущим. Найсильніше на розвиток КСВ впливають показники левериджу, рівня толерування корупції в топ-менеджменті та обсяг активів, найслабше – рівень монополізації банківського сектору в окремій країні, рівень обмежень банківських операцій зі страхування та нерухомості. Проте в сукупності усі фактори пояснюють зміни в результативній ознаці на 96,5% в цілому (табл. 3). Це дає змогу нам свідчити, що на розвиток КСВ впливають усі визначені в моделі чинники.

Таблиця 3

Показники статистичного аналізу 1-го етапу моделі Хекмана (мультиномінальна логіт-модель)

Фактор	Нестандартизовані значення коефіцієнтів	Стандартна похибка	Стандартизовані значення коефіцієнтів	t-критерій	p-значення ($\alpha = 0,05$)
Вільний член	-0,008	0,095	-	-0,088	0,930
logTA	1,245	0,134	0,295	9,323	< 0,001
Leverage	1,322	0,226	0,313	5,844	< 0,001
LoanDep	1,161	0,104	0,275	11,127	< 0,001
CostInc	0,762	0,219	0,181	3,487	< 0,001
Coverage	1,104	0,114	0,262	9,691	< 0,001
Res_S	1,234	0,236	0,292	5,223	< 0,001
Res_I	0,751	0,302	0,178	2,486	0,016
Res_E	0,644	0,283	0,153	2,278	0,027
Corrupt	1,344	0,139	0,319	9,637	< 0,001
Credit_GDP	0,877	0,125	0,207	7,013	< 0,001
HHI	0,570	0,205	0,135	2,779	0,007
GDPper	1,221	0,311	0,289	3,932	< 0,001
GDPgrowth	0,851	0,229	0,202	3,716	< 0,001
Скоригований коефіцієнт детермінації R ² : 0,965					

Джерело: складено авторами на основі [13-16].

На другому етапі аналізу за моделлю Хекмана було здійснено аналіз впливу цих же чинників на прибутковість банків, зокрема на показник прибутковості активів (ROA) (табл. 4). Було виявлено наявність взаємозв'язків між факторами моделі та змінами в результативній ознаці прибутковості, проте досить у незначній кількості факторів ці зв'язки були статистично значущими. Зокрема, статистично значущими є вплив левериджу, співвідношення накладних витрат до процентного доходу, та загальний рівень проникнення кредитів в економіці.

Таблиця 4

Показники статистичного аналізу 2-го етапу моделі Хекмана (регресійна модель)

Фактор	Нестандартизовані значення коефіцієнтів	Стандартна похибка	Стандартизовані значення коефіцієнтів	t-критерій	p-значення ($\alpha = 0,05$)
Вільний член	0,00053	0,048	-	0,011	0,991
logTA	-0,021	0,068	-0,021	-0,309	0,759
Leverage	0,356	0,115	0,356	3,101	0,003
LoanDep	-0,066	0,053	-0,066	-1,244	0,219
CostInc	-1,185	0,111	-1,185	-10,687	< 0,001
Coverage	0,113	0,058	0,113	1,960	0,055
Res_S	0,005	0,120	0,005	0,039	0,969
Res_I	0,099	0,153	0,100	0,649	0,519
Res_E	0,083	0,144	0,083	0,582	0,563
Corrupt	-0,121	0,071	-0,121	-1,712	0,092
Credit_GDP	-0,150	0,063	-0,150	-2,366	0,022
NHI	0,051	0,104	0,051	0,493	0,624
GDPper	-0,208	0,158	-0,207	-1,317	0,193
GDPgrowth	-0,021	0,116	-0,021	-0,180	0,858
Скоригований коефіцієнт детермінації R ² : 0,840					

Джерело: складено авторами на основі [13-16].

З одного боку це може свідчити про ймовірні похибки у моделі, та потребує подальшого аналізу із суттєвим розширенням вибірки, з іншого – за наявного результату можемо зробити висновок про те, що поступова розбудова системи КСВ у банках можлива за умов збереження необхідного рівня прибутковості.

Таким чином, у банківському секторі ЄС на розвиток корпоративної соціальної відповідальності впливають чинники: внутрішні фінансові (обсяг активів банку, леверидж, співвідношення кредитного портфелю до депозитів, рівень покриття накладних витрат, рівень резервів на покриття збитків за кредитними операціями), внутрішні нефінансові (ступінь антикорупційного контролю банку), зовнішні регуляторні (ступінь обмеження банківських операцій із цінними паперами, нерухомістю та зі страхування) та макроекономічні (рівень проникнення кредитів в економіці, рівень монополізації банківського сектору, приріст реального ВВП, реальний ВВП на особу), що дозволяє зробити висновок про те, що розбудова КСВ у

банківському секторі в ЄС є комплексною та перебуває у постійній взаємодії як на вертикальному (банк-регулятор), так і горизонтальному рівнях (банк-банк).

Висновки. У процесі дослідження було встановлено, що розвиток корпоративної соціальної відповідальності в банківському секторі країн ЄС є комплексним, враховуючи вплив як внутрішніх фінансових та нефінансових чинників, так і зовнішніх регуляторних та макроекономічних. Саме всебічний підхід до розвитку КСВ не лише на вертикальному рівні (регулятор-банк-стейкхолдери), а й горизонтальному рівні (банк-банк) дозволяє якомога ефективніше взаємодіяти із цільовими групами за збереження відповідного рівня прибутковості банку, що узгоджується із головною метою впровадження системи КСВ.

Результати дослідження можуть бути практично використані як для подальших розробок стосовно розвитку КСВ у банках та факторів, що його супроводжують, а також для розробки політик стосовно впровадження принципів КСВ в українському банківському секторі, зважаючи на зближення українського та європейського фінансових секторів в процесі євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Doucin, M. Corporate Social Responsibility. Private Self-Regulation is Not Enough. *World Bank*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/731511468325284128/pdf/661030BRI0Box365730B00PUBLIC00PSO0240CSR.pdf> (дата звернення: 29.01.2025)
2. Mack, S. Out of the shadow: A macro-prudential framework for NBFI in the EU. URL: <https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/a-macro-prudential-framework-for-nbfi-in-the-eu> (дата звернення: 25.02.2025)
3. Carroll, A. B. The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*. 1991. Vol. 34, No 4. P. 39–48.
4. Freeman, R. E., McVea J. A Stakeholder Approach to Strategic Management. SSRN Scholarly Paper. *Rochester, NY: Social Science Research Network*. 2001. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.263511>.
5. Miralles-Quirós, M.M., Miralles-Quirós J.L., Hernández J.R.. ESG performance and shareholder value creation in the banking industry: International differences. *Sustainability (Switzerland)*. 2019. Vol. 11, No 5. URL: <https://doi.org/10.3390/su11051404>
6. Gallego-Sosa C., Fernández-Torres Y., Nevado-Gil M. T., Gutiérrez-Fernández M. Corporate Social Responsibility in the European Banking Sector: Commitment to the 2030 Agenda and Its Relationship with Gender Diversity. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, No 4. URL: <https://doi.org/10.3390/su13041731>
7. Pérez, A., del Bosque I.R. Corporate social responsibility and customer loyalty: Exploring the role of identification, Satisfaction and type of company.

Journal of Services Marketing. 2015. Vol. 29, No 1. P. 15–24. URL: <https://doi.org/10.1108/JSM-10-2013-0272>

8. Di Martino, G., Miglietta F., Poti V. The impact of ESG scores on the value relevance of fair value hierarchy of financial instruments: Evidence from European Banks. *Research in International Business and Finance*. 2024. Vol. 71. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102451>.

9. Gangi, F., Mustilli M., Varrone N. The impact of corporate social responsibility (CSR) knowledge on corporate financial performance: evidence from the European banking industry. *Journal of Knowledge Management*. 2019. Vol. 23, No 1. P. 110–134. URL: <https://doi.org/10.1108/JKM-04-2018-0267>.

10. Bendig, D., Hoke, J. Selection bias and Heckman two-stage estimation. *Statistics Lab Munster*. URL: https://www.statisticslab.org/resources/Bendig_Hoke_2022_Statistites_Lab_Muenster_Presentation_Heckman_two_stage_estimation.pdf (дата звернення: 02.02.2025)

11. Meng-Wen, W., Chung-Hua, S. Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance. *Journal of Banking and Finance*. 2013. Vol. 37, No 9. P. 3529-3547. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.04.023>

12. Corporate sustainability and responsibility. *European Commission*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-sustainability-and-responsibility_en (дата звернення: 24.02.2025)

13. Список нагляду за фінансовими установами. *Європейський центральний банк*. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.listofsupervisedentities202302.en.pdf> (дата звернення: 30.01.2025)

14. Аналітична система S&P CapIQ. *Standard&Poor's*. URL: <https://www.spglobal.com/market-intelligence/en/solutions/products/sp-capital-iq-pro> (дата звернення: 30.01.2025)

15. ESG Risk Ratings. *Аналітична система Sustainalytics (Morningstar)*. URL: <https://www.sustainalytics.com/esg-ratings> (дата звернення: 30.01.2025)

16. World Development Indicators. *World Bank DataBank*. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators/Series/FD.AST.PRVT.GD.ZS> (дата звернення: 30.01.2025)

17. Who cares wins: Connecting Financial Markets to a Changing World. *World Bank*. URL: [World Bank Document](#) (дата звернення: 15.01.2025)

18. ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility. *International Organization for Standardization*. URL: <https://www.iso.org/standard/42546.html> (дата звернення: 09.02.2025)

19. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance. *EU-Lex: official legislative site*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> (дата звернення: 08.02.2025)

20. EU Action Plan on Human Rights and Democracy 2020-2027. *European Centre of excellence for civilian crisis management*. URL: <https://www.coe-civ.eu/kh/eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2027> (дата звернення: 08.02.2025)

21. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Text with EEA relevance). *EU-Lex: official legislative site*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj/eng> (дата звернення: 08.02.2025)

22. Agenda 2030. *United Nations*. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 08.02.2025)

References

1. Doucin, M. Corporate Social Responsibility. Private Self-Regulation is Not Enough. *World Bank*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/731511468325284128/pdf/661030BRI0Box365730B00PUBLIC00PSO0240CSR.pdf> (Accessed 29 January 2025)

2. Mack, S. Out of the shadow: A macro-prudential framework for NBFIs in the EU. URL: <https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/a-macro-prudential-framework-for-nbfi-in-the-eu> (Accessed 25 February 2025)

3. Carroll, A. B. (1991) The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*. Vol. 34, No 4. P. 39–48.

4. Freeman, R. E., McVea J. (2001) A Stakeholder Approach to Strategic Management. SSRN Scholarly Paper. *Rochester, NY: Social Science Research Network*. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.263511>.

5. Miralles-Quirós, M.M., Miralles-Quirós J.L., Hernández J.R. (2019) ESG performance and shareholder value creation in the banking industry: International differences. *Sustainability (Switzerland)*. Vol. 11, No 5. URL: <https://doi.org/10.3390/su11051404>

6. Gallego-Sosa C., Fernández-Torres Y., Nevado-Gil M. T., Gutiérrez-Fernández M. (2021) Corporate Social Responsibility in the European Banking Sector: Commitment to the 2030 Agenda and Its Relationship with Gender Diversity. *Sustainability*. Vol. 13, No 4. URL: <https://doi.org/10.3390/su13041731>

7. Pérez, A., del Bosque I.R. (2015) Corporate social responsibility and customer loyalty: Exploring the role of identification, Satisfaction and type of company. *Journal of Services Marketing*. Vol. 29, No 1. P. 15–24. URL: <https://doi.org/10.1108/JSM-10-2013-0272>

8. Di Martino, G., Miglietta F., Potì V. (2024) The impact of ESG scores on the value relevance of fair value hierarchy of financial instruments: Evidence from European Banks. *Research in International Business and Finance*. Vol. 71. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102451>.

9. Gangi, F., Mustilli M., Varrone N. (2019) The impact of corporate social responsibility (CSR) knowledge on corporate financial performance: evidence from the European banking industry. *Journal of Knowledge Management*. Vol. 23, No 1. P. 110–134. URL: <https://doi.org/10.1108/JKM-04-2018-0267>.

10. Bendig, D., Hoke, J. Selection bias and Heckman two-stage estimation. *Statistics Lab Munster*. URL: https://www.statisticslab.org/resources/Bendig_Hoke_2022_Statistites_Lab_Muenster_Presentation_Heckman_two_stage_estimation.pdf (Accessed 02 February 2025)
11. Meng-Wen, W., Chung-Hua, S. (2013) Corporate social responsibility in the banking industry: Motives and financial performance. *Journal of Banking and Finance*. Vol. 37, No 9. P. 3529-3547. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.04.023>
12. Corporate sustainability and responsibility. *European Commission*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-sustainability-and-responsibility_en (Accessed 24 February 2025)
13. Financial institutions supervision list. *European Central Bank*. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.listofsupervisedentities202302.en.pdf> (Accessed 30 January 2025)
14. Analytical system S&P CapIQ. *Standard&Poor's*. URL: <https://www.spglobal.com/market-intelligence/en/solutions/products/sp-capital-iq-pro> (Accessed 30 January 2025)
15. ESG Risk Ratings. *Analytical system Sustainalytics (Morningstar)*. URL: <https://www.sustainalytics.com/esg-ratings> (Accessed 30 January 2025)
16. World Development Indicators. *World Bank DataBank*. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators/Series/FD.AST.PRVT.GD.ZS> (Accessed 30 January 2025)
17. Who cares wins: Connecting Financial Markets to a Changing World. *World Bank*. URL: [World Bank Document](#) (Accessed 15 January 2025)
18. ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility. *International Organization for Standardization*. URL: <https://www.iso.org/standard/42546.html> (Accessed 09 February 2025)
19. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance. *EU-Lex: official legislative site*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj/eng> (Accessed 08 February 2025)
20. EU Action Plan on Human Rights and Democracy 2020-2027. *European Centre of excellence for civilian crisis management*. URL: <https://www.coe-civ.eu/kh/eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2027> (Accessed 08 February 2025)
21. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Text with EEA relevance). *EU-Lex: official legislative site*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj/eng> (Accessed 08 February 2025)
22. Agenda 2030. *United Nations*. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (Accessed 08 February 2025)

DEVELOPMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE BANKING SECTOR OF EU COUNTRIES

Vladyslav A. Cherniavka, Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv (Ukraine).

E-mail: vladcherniavka@knu.ua

Nataliia I. Versal, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv
(Ukraine).

E-mail: natalia_versal@knu.ua

<https://doi.org/10.32342/3041-2153-2025-1-38-8>

Keywords: *European Union, banking sector, corporate social responsibility, ESG principles*

JEL classification: *G21, M14*

The activities of banking institutions are undergoing significant transformations under the influence of the growing role of sustainable development and corporate responsibility to society, highlighting the importance of implementing the concept of corporate social responsibility (CSR). This challenge is a key focus for the banking systems of European Union countries, considering the plans of EU government bodies to achieve climate neutrality and build a sustainable society.

The article explores the essence of CSR, its regulatory and legal framework, and provides an overview of the key factors influencing its development in the banking sector of European Union countries. The article aims to assess the impact of internal financial and non-financial, external regulatory and macroeconomic factors on the development of CSR in banks of the EU countries.

The article provides insights into the development of EU legislation on implementing CSR in the banking business. It determines that the basis of regulatory and legal acts on this issue are international standards (ISO:26000) and regulatory and legal acts adopted by the highest legislative bodies of the EU (Directive on Non-Financial Reporting 2014/95/EU, Action Plan on Human Rights and Democracy 2020-2027, Taxonomic Regulation EU 2020/852), which are also universal for non-financial corporations. The study used the Heckman two-stage model to identify factors influencing the development of CSR in European banks and their profitability. In the process of forming the statistical sample, a sample was formed based on 69 out of 111 banks from 15 EU countries based on 2023 data, which are under the direct supervision of the ECB and which were assigned ESG ratings by leading rating agencies. The results of the statistical analysis revealed that the development of CSR is influenced by both internal financial and non-financial, as well as external regulatory and macroeconomic factors, and it was also substantiated that the implementation of the CSR system in banks is possible provided that the required level of profitability is maintained.

The results of the work have practical significance for increasing the efficiency of management of banking institutions, adapting their activities to modern challenges and strengthening relations with stakeholders not only in the context of the banking sector of EU countries, but also for the development of Ukrainian banking business in the context of economic and political integration.

Дата надходження до редакції / Submitted: 09.12.2024

Дата прийняття до публікації / Accepted: 20.03.2025

Дата публікації / Published: 02.06.2025